

بهکده رضوی؛ زیستگاه احتمالی یوزپلنگ

صفحه آخر

سال سوم، شماره ۱۰، پاییز ۸۶، ۸ صفحه، رایگان

سرمقاله

چه نشسته ایم که پلنگ ایرانی از دست رفت!

محمدصادق فرهادی نیا

اخبار ناخوشایندی هر روز از طبیعت کشورمان به گوش می رسد که باعث نگرانی‌های فراوان در میان دوستداران طبیعت و کارشناسان می‌گردد. ولی متأسفانه سرعت اقدامات ما بسیار کندتر از سرعت نابودی حیات وحش است. در این میان، آنچه بسیار جالب توجه است، رشد چشمگیر کشورهای همسایه در زمینه حفاظت از حیات وحش است. بدون شک ایران از تنوع زیستی منحصر بفردی در خاورمیانه برخوردار است، لیکن به جای تنوع انتشارات و تألیف‌ها و طرح‌های حفاظتی، شاید بهتر باشد ایران را دارای بالاترین اختلاف نظر و ایده در میان کارشناسان عالی رتبه و حتی دانشجویان تازه وارد شده به دانشگاه هم دانست. در این میان، قربانی یقیناً غیر از حیات وحش و میراث طبیعی کشورمان نخواهد بود. خلیج فارس را به خلیج عربی بدل نمودند...

ادامه در صفحه ۲

به دنبال گرگ‌ها در قمشلو

صفحه ۳

آهوان قمشلو، عکس از: فرهادی نیا

THE WILDLIFE OF **ایلام** / حیات وحش
ILAM
 A FILM BY : FATHOLLAH AMIRI

DVD VIDEO

آسمان شب پارسه
 ارائه کننده انواع دی وی های حیات وحش و مستندهای طبیعت

www.telescope.ir
 info@telescope.ir

نشانی موسسه: تجریش - مرکز خرید تندیس - طبقه ۴ - واحد ۴۱۲ و ۴۱۳ / تلفن: ۲۲۷۴۲۱۸۲ - ۲۲۷۴۲۱۸۱

نشانی فروشگاه:

تهران - بالاتر از میدان ونک - تقاطع میرداماد و ولیعصر - مجتمع کامپیوتر پایتخت - طبقه دوم - واحد ۲۰۲ / تلفن و فکس: ۸۸۶۶۰۸۸۶ - ۰۲۱

چه نشسته‌ایم که پلنگ ایرانی از دست رفت!

ژنتیکی) پرداخته و نظرات کاملاً جدیدی ارائه نمودند. آن‌ها این نظریه که تمامی جمعیت‌های غرب آسیا به استثنای شبه جزیره عربستان متعلق به زیرگونه *Pp.saxicolor* می‌باشد را مورد نقد قرار داده و نتیجه‌گیری نمودند که پلنگ‌های شمال ایران شباهت زیادی به پلنگ‌های قفقاز داشته و زیرگونه *Pp.ciscaucasica* را برای این منطقه پیشنهاد دادند. آن‌ها همچنین بر این گمان هستند که پلنگ‌های جنوب ایران به پلنگ‌های پاکستان شبیه بوده و نام علمی *P.p.sindica* را برای آن پیشنهاد دادند. به این ترتیب براساس آخرین منابع علمی معتبر، امروزه دیگر زیرگونه‌ای با

پلنگ ایرانی، پارک ملی ساریگل / عکس: دوربین تله‌ای

نام پلنگ ایرانی در دنیا وجود ندارد. در صورتیکه از ۱۳۰۰ قلاده پلنگی که طبق برآورد خوروزیان در سال ۲۰۰۳ برای خاورمیانه اعلام گردیده، حدود ۸۵۰ قلاده آن یعنی بیش از ۶۵ درصد آن در ایران زیست می‌نماید. از این به بعد فراموش نکنیم که از پلنگ ایرانی با نام پلنگ قفقازی یاد کنیم. چون دیگر پلنگ ایرانی طبق آخرین انتشارات علمی، وجود خارجی ندارد.

نکته جالب در این میان آن است که بیشترین تعداد پایان‌نامه‌ها تا به حال درباره این گونه در مقایسه با سایر گوشتخواران در ایران انجام گرفته یا در حال انجام است و علاقمندان و طرفداران زیادی دارد، ولی آیا تا به حال شنیده بودید که چه تصمیمی برای پلنگ‌های کشورمان گرفته‌اند. این مطلب از این بابت بیان شد که بیش از یک سال است که کلمه ایرانی را از پلنگی با این معروفیت و محبوبیت - که بخش عمده جمعیت آن در کشورمان زیست می‌کند - گرفته‌اند بدون آنکه خبری منتشر شود. حالا معلوم نیست چه بر سر سایر گونه‌های غیرمعروفمان رفته و می‌رود. با این روندی که پیش می‌رود، تعجب نکنید اگر به زودی یک محقق گمنام عراقی پیدا شده و ادعا نماید که گوزن زرد ایرانی درست نبوده و باید گوزن زرد عراقی نامیده شود. چه نشسته ایم ما ...

براساس آخرین متون علمی منتشر شده، پلنگ‌های شمال ایران شباهت زیادی به پلنگ‌های قفقاز داشته و زیرگونه *P. p. ciscaucasica* را برای ایران پیشنهاد داده و امروزه دیگر زیرگونه‌ای با نام پلنگ ایرانی در دنیا وجود ندارد!!!

ارمنستانی در سال ۲۰۰۶ به بازبینی جایگاه رده‌بندی پلنگ در قفقاز و کشورهای مشابه که بخش اعظم گستره پلنگ‌های خاورمیانه را در بر می‌گیرند با استفاده از صفات ریخت‌سنجی مجموعه‌ای (بدون کاربرد تکنیک‌های معتبر

ادامه از صفحه اول
گرگ‌های ایران را از این به بعد باید با نام گرگ هندی یا عربی خواند، شیر آسیایی که حتی در نام علمی خود، نام کشورمان را یدک می‌کشید به شیر هندی موسوم شده و حالا، نوبت به پلنگ ایرانی رسیده است.
گستره وسیع پراکنش پلنگ، الگوی متنوع رنگ‌آمیزی بدن و خصوصیات ریخت‌شناسی آن منجر به نامگذاری ۲۷ زیرگونه در بدو رده بندی این گونه توسط "پوکوک" در سال ۱۹۳۰ شد. اما در سال ۱۹۹۶، میتاپالا و همکارانش با استفاده از تکنیک‌های ژنتیک مولکولی و اندازه‌گیری‌های

ریخت‌شناسی، به بررسی وضعیت پلنگ‌ها در دنیا پرداخته و براساس تجزیه و تحلیل‌های خود، شش گروه اصلی جغرافیایی از پلنگ‌ها را برای آفریقا، مرکز آسیا، هندوستان، سری لانکا، جاوه و آسیای شرقی را اعلام نمودند. براین اساس، آن‌ها ۸ زیرگونه مختلف را برای پلنگ‌ها اعلام نموده و پلنگ‌های مرکز آسیا را تحت عنوان پلنگ ایرانی با نام علمی *P. p. saxicolor* طبقه‌بندی کردند. در سال ۲۰۰۱ نیز اولگا اوفیرکینا و همکارانش در مقاله ای با استفاده از روش‌های ژنتیک مولکولی معتبر نتیجه‌گیری نمودند که پلنگ‌های غرب و مرکز آسیا از دو زیرگونه *P. p. nimr* و *P. p. saxicolor* بوده و به این ترتیب تعداد زیرگونه‌های پلنگ در سرتاسر محدوده پراکنش آن‌را ۹ مورد اعلام نمودند. آن‌ها معتقد بودند که تمامی پلنگ‌های خاورمیانه بجز پلنگ عربی که تمایز آن از طریق شیوه‌های ژنتیک مولکولی اثبات شده، باید تحت یک نام *P. p. saxicolor* طبقه بندی شده و هیچ مانع جغرافیایی قابل توجهی در سرتاسر محدوده پراکنش این زیرگونه وجود ندارد که منجر به جدایی ریخت‌شناسی این زیرگونه در این منطقه گردد. با این حال، به دلیل آنکه در مطالعه مذکور تعداد نمونه‌های پلنگ ایرانی مورد استفاده، ۹ نمونه از باغ وحش‌های مختلف بوده و نمونه ای از طبیعت در اختیار نداشتند، محققین

با همکاری اداره کل محیط زیست استان اصفهان آغاز شد مطالعه در زیستگاه‌های ناشناخته استان اصفهان

اطراف شهرستان‌های حنا و ونک در سمیرم، کرکس در نطنز و قمصر کاشان، مناطق آزاد نیز پوشش داده شود.

در این مطالعات تلاش شده تا علاوه بر پراکنش جانوران، مناطقی که از نظر زیست محیطی و تنوع گونه‌های بومی دارای اهمیت زیادی می‌باشند (*Hot spot*) نیز شناسایی شود. یکی از مهمترین مناطق مذکور، کویر مرنجاب می‌باشد که با توجه به نزدیکی به پارک ملی کویر می‌تواند از جمله زیستگاه‌های یوز در ایران به شمار آید. گزارش‌هایی نیز مبنی بر حضور یوز در این منطقه طی سال‌های اخیر در دست

فلامینگو، سد حنا / عکس: مهدوی

می‌باشد. شایان ذکر است که نزدیک به ۱۶۰ گونه پرنده در این زیستگاه‌ها شناسایی شده است که ۶۵ گونه از آن‌ها نظیر درنا معمولی، اردک سرسفید و عقاب دریایی دم سفید تنها به منطقه حنا تعلق دارد.

را بر روی زیستگاه‌های استان اصفهان آغاز کرده است. این مطالعه به بررسی پراکنش گونه‌های جانوری زیستگاه‌های سه شهرستان کاشان، نطنز و سمیرم می‌پردازد. در این مطالعه سعی گردیده تا علاوه بر مناطق چهارگانه حفاظتی

سرویس پژوهش: علیرضا مهدوی -
استان اصفهان با دارا بودن اکوسیستم‌های مختلف در مرکز ایران، دارای یکی از بالاترین سطوح تنوع زیستی در کشور می‌باشد که همین امر باعث گردیده انواع مختلفی از گونه‌های جانوری در مناطق مختلف این استان زیست نمایند. در این میان، زیستگاه‌های شهرستان‌های سمیرم، نطنز و کاشان به لحاظ قرار گرفتن در بیوم‌های متمایز استان، در کنار سایر مناطق تحت مدیریت استان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند. با این حال، تا کنون مطالعات چندانی در زمینه شناسایی حیات وحش این مناطق و تبیین ارزش‌های آن‌ها صورت نگرفته است. در این راستا انجمن یوزپلنگ ایرانی با همکاری اداره کل محیط زیست استان اصفهان و پژوهشکده علوم محیطی دانشگاه شهید بهشتی از ابتدای تابستان سال جاری طرح مطالعاتی

گزارشی از یک طرح مطالعاتی در اصفهان: به دنبال گرگ‌ها در قمشلو

بدست‌آوردن آمار دقیق‌تری از طعمه‌های شاخص گرگ در منطقه قمشلو، از روش ترانسکت برای بررسی دقیق جامعه آماری حیات‌وحش منطقه استفاده می‌شود. در این روش تلاش خواهد شد که برآورد دقیقی از جمعیت و تراکم دو گیاهخوار اصلی منطقه یعنی آهو و قوچ و میش بدست آمده و تراکم آن‌ها در بخش‌های مختلف منطقه در هر فصل نیز مورد بررسی قرار گیرد.

در ادامه این گزارش آمده است که با توجه به روند سردتر شدن هوا، به نظر می‌رسد بتوان از تغییرات جمعیتی گرگ در زمان مهاجرت‌های فصلی، اطلاعاتی جمع‌آوری نمود. با توجه به تنوع رنگ گرگ‌ها و همچنین ثبت رکوردهای قبلی اکثر

محیطبانان و جامعه محلی شاید بتوان به دورنمایی جالب از مسیرها و علت مهاجرت گرگ‌ها بدست آورد که علاوه بر پناهگاه حیات وحش موده در شمال قمشلو، تعدادی از کوهستان‌های اطراف منطقه مانند کوه‌های جنوبی را نیز در بر می‌گیرند. ضمناً بررسی وضعیت گفتار به عنوان یکی دیگر از گوشتخواران بزرگ جثه در منطقه قمشلو و رفتار متقابل آن در برابر گرگ نیز در دستور کار این مطالعه قرار دارد.

در پایان این گزارش آمده است، بزرگترین گله‌ای که تا به حال توسط اعضای انجمن ثبت شده شامل ۴ قلاده گرگ بوده است. ولی هنوز دسته‌های ۱۰ قلاده‌ای و حتی بیشتر که قبلاً توسط محیطبانان در منطقه ثبت گردیده، مشاهده نشده است.

گرگ، پناهگاه حیات‌وحش قمشلو/ عکس: فرهادی نیا

منطقه ۸۵ هزار هکتاری قمشلو واقع در شمال غربی اصفهان زیستگاه اختصاصی گرگ‌ها است.

قوچ شکار شده توسط گرگ

سرویس گزارش:

محمد بهشتی زواره - طرح تحقیقاتی بررسی بوم‌شناسی گرگ خاکستری که از تابستان امسال در پناهگاه حیات وحش قمشلو اصفهان، توسط انجمن یوزپلنگ ایرانی و با همکاری اداره کل محیط زیست استان اصفهان و پژوهشکده علوم محیطی دانشگاه شهید بهشتی آغاز شده بود، با فرا رسیدن سرما وارد مرحله جدیدی شد. بنابراین گزارش منطقه ۸۵ هزار هکتاری قمشلو، از نظر تنوع زیستی و پوشش گیاهی یکی از بهترین مناطق تحت نظارت سازمان حفاظت محیط زیست است که در شمال غربی شهر اصفهان قرار دارد. در این مطالعه، لاشه‌های

متعددی از آهو و قوچ و میش که توسط گرگ شکار شده بودند، بررسی و ثبت شد که بیشتر شامل قوچ‌های بالغ می‌باشد. علاوه بر این دوربین‌های تله‌ای که یکی از مهمترین ابزارهای مطالعه روی گوشتخواران می‌باشند، در منطقه نصب شده است. همچنین در بازدیدهای مختلف از منطقه به منظور بررسی دقیق‌تر رژیم غذایی گرگ، تعداد زیادی سرگین گرگ در منطقه جمع‌آوری شده تا مورد تجزیه تحلیل دقیق قرار بگیرد. با توجه به ورود دام‌های اهلی به محدوده پناهگاه - که از اواخر آبان‌ماه صورت گرفته است - مطالعات میدانی وارد یکی از قسمت‌های مهم، یعنی تاثیر گرگ بر روی دام اهلی شده است.

گفتنی است در بازدیدهای اخیر از منطقه برای

در حرکتی همگام با جهان صورت می‌گیرد تلاش برای نجات جغدهای ایران

تحقیقات آفات و بیماری‌های گیاهی مطالعه جغدهای ایران را شروع کرده و هر نوع مشاهده، نمونه تصادفی، لاشه یا گزارش‌های مربوط به مشاهده را درج می‌کنند. اعضای پروژه از تمامی افراد علاقمند دعوت به همکاری می‌نمایند. این همکاری می‌تواند در قالب موضوعات گفته‌شده، تهیه تصویر و مستندسازی گزارش‌های گونه‌ها یا حتی نمونه‌برداری از بافت پرند مرده و جمع‌آوری ریمه‌ها باشد. این بافت‌ها را می‌توان در الکل طبی بالای ۷۰ درصد نگهداری کرد تا ضمن انتقال به آزمایشگاه، برای تهیه نمودار درختی گونه‌های جغد در ایران بر پایه آن داده‌ها قضاوت شود. برای مثال برداشتن یک تکه کوچک از عضله سینه (به اندازه یک دانه لوبیا) و قرار دادن آن در شیشه الکل کفایت می‌کند. برای اطلاعات بیشتر می‌توانید به سایت www.globalowlproject.com مراجعه کرده یا در صورت مشاهده هرگونه اطلاعات مفید، با نشانی پست الکترونیک ghasempouri@yahoo.com تماس حاصل فرمایید. سومین کنفرانس مربوط به این پروژه در کشور اروگوئه در سال ۲۰۱۰ برگزار خواهد شد.

* عضو هیئت علمی دانشگاه نور

محمود قاسم پوری*: پروژه بین المللی حفاظت از جغدهای جهان از سال گذشته فعالیت جدی خود را آغاز نموده است. این پروژه بر مبنای دیدگاه‌های حفاظت و حمایت از راسته جغدسانان در سراسر دنیا فعالیت می‌کند که اهداف آن بدین شرح می‌باشد:

- تجزیه و تحلیل سیستماتیک مدرن و آنالیز سلولی و مولکولی mtDNA و mcDNA
- اصلاح نقشه‌های پراکنش جغدهای جهان
- ضبط با کیفیت بالای اصوات جغدهای جهان به منظور مطالعه دقیق‌تر سیستماتیک
- طراحی و توسعه روبات‌هایی برای مطالعه رفتار جغدها درون آشیانه
- مطالعه رژیم غذایی و نیازهای زیستگاهی گونه‌ها

بر این اساس دقیقاً قبل از دومین کنفرانس جغدهای جهان در کشور هلند، گروه داوطلبان ایرانی این پروژه در غالب یک تیم ۲۰ نفری از پرسنل و دانشجویان ۳ دانشگاه کشور، سازمان محیط زیست، گروه‌های پرنده‌نگری و مرکز

بسیار متشکریم

پس از یک سال آموزش در شهرستان بافق

گروه حامیان یوزپلنگ ایرانی آغاز به فعالیت کرد

عکس: هادی کاشانی

سرویس فرهنگی: لیلا آمیغ - با آغاز سال تحصیلی ۸۶-۸۷ و گذشت یک سال از فعالیتهای آموزشی انجمن در سطح مدارس راهنمایی شهرستان بافق، کارگروه دانش‌آموزی شکل گرفته تحت عنوان «گروه حامیان یوزپلنگ ایرانی» فعالیت خود را آغاز کرد. این کارگروه که از دانش‌آموزان منتخب مدارس تشکیل شده است، فعالیتهای زیادی برای اطلاع‌رسانی در مورد یوزپلنگ در سطح مدارس انجام داده است. فعالیت دانش‌آموزان در مدارس خود بسیار شگفت‌انگیز بود. یکی از جالب‌ترین فعالیت‌ها تهیه یک صندوق در مدرسه راهنمایی دخترانه وحدت برای عضوگیری بود و بچه‌هایی که علاقه‌مند به عضویت در این گروه بودند، اسم خود را در آن صندوق می‌انداختند؛ گروه‌های دیگر روزنامه دیواری و بروشور درست کرده بودند؛ بچه‌های مدرسه وحشی بافقی تابلو اعلانات گرفته بودند، روزنامه دیواری درست کرده بودند، صورتجلسه هم داشتند و ... دانش‌آموزان تلاش کرده بودند با انجام این فعالیت‌ها به حفاظت از حیات وحش شهرستان بافق کمک کنند.

بنابراین گزارش، ۲۸ و ۲۹ مهرماه امسال همایشی برای ارائه فعالیتهای آموزشی یک سال گذشته انجمن در بافق برگزار شد. در این همایش که

دانش‌آموزان منتخب مدارس، اولیای آموزش و پرورش شهرستان، جمعیت هلال احمر و کانون پرورش فکری بافق در آن شرکت کرده بودند، علاوه بر مرور فعالیتهای گذشته، از تمامی کسانی که انجمن را در این راه یاری کرده بودند تشکر و قدردانی بعمل

انجمن یوزپلنگ ایرانی در راستای فعالیتهای پژوهشی و آموزشی خود همواره از کمک و مساعدت‌های معنوی و مالی دوستان و علاقه‌مندان به حیات وحش ایران بهره برده است؛ از این رو بر خود لازم می‌داند تا مراتب تشکر خود را از این عزیزان اعلام دارد:

معاونت محترم محیط طبیعی، دفتر محترم حیات وحش و آبریان و مدیریت محترم پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی سازمان حفاظت محیط زیست؛ دفتر هدایای کوچک برنامه عمران ملل متحد (UNDP/GEF/SGP)؛ ادارات کل محترم محیط زیست استان‌های اصفهان، تهران، خراسان شمالی، فارس و یزد؛ ادارات محترم محیط زیست شهرستان های جاجرم، بافق، نجف آباد، نطنز، کاشان و نایین؛ سرپرست ها و محیط بانان محترم مناطق حفاظت شده کوه بافق، بهرام گور و هرمد؛ پناهگاه حیات وحش میاندشت، پناهگاه حیات وحش قمشلو و منطقه حفاظت شده قرخود؛ اداره محترم آموزش و پرورش و مدیران محترم مدارس راهنمایی شهرستان بافق؛ مدیریت، معاونت و داوطلبین محترم جمعیت هلال احمر شهرستان بافق؛ هفته‌نامه محترم افق کویر؛ روابط عمومی شرکت سنگ آهن مرکزی ایران، سرکار خانم دکتر کتابون افشار از مرکز سرطان شناسی سوئیس، جناب آقای کروب، مدیریت محترم انتشارات فنی ایران؛ شرکت محترم تولیدی ساوه (شکلات ما)، جناب آقای احسان جنتی و جناب آقای یعقوب نوری

با همکاری شرکت "شکلات ما" انجام شد: توزیع کارت‌های آموزشی یوزپلنگ به همراه شکلات

این کارت‌ها حاوی اطلاعاتی در مورد یوزپلنگ است و در طرح‌های متنوعی تهیه شده است. بعضی از کارت‌ها حاوی جوایزی است که شرکت در تورهای طبیعت‌گردی از جمله آنهاست. این طرح برای آشنایی عموم با یوزپلنگ انجام می‌شود.

سرویس فرهنگی: یعقوب نوری - همزمان با آغاز فصل زمستان کارت‌های آموزشی یوزپلنگ در بسته‌های شکلات در سراسر کشور توزیع می‌گردد. این طرح با همکاری انجمن یوزپلنگ ایرانی و شرکت تولیدی ساوه (شکلات ما) انجام می‌شود.

محصولات جدید یوزپلنگی

سرویس فرهنگی: احسان جنتی - در فصل پاییز فعالیتهای متنوع فرهنگی در وسعت بیشتری انجام پذیرفت.

بر پایه این خبر همزمان با آغاز سال تحصیلی برنامه هفتگی با تصاویر یوزپلنگ در میان تعدادی از دانش‌آموزان شهرهای تهران، بافق، طبس، چوپانان نایین، خرانق، بهکده رضوی و جاجرم توزیع شد. این طرح با همکاری شرکت انتشارات فنی ایران به انجام رسید. همچنین، تعدادی کتاب نشان (Bookmark)، خط‌کش، پوستر کوچک و کاغذ یادداشت با تصاویر یوزپلنگ و شعارهای حفاظتی چاپ و توزیع گردید.

با بررسی بیشتر در بافق تکذیب شد: غرق شدن یوزپلنگ در استخر آب

چوپانان به کاراکال، یوزپلنگ می‌گویند که خیلی هم آنان را مورد اذیت و آزار قرار می‌دهد.

عکس: رضایی پور

می‌کنند. دوم آنکه گربه وحشی به دلیل پوست خالی‌اش به راحتی با یوزپلنگ اشتباه گرفته می‌شود. این مسئله ممکن است باعث شود تا موارد حمله گربه وحشی به حیوانات اهلی، به نام یوزپلنگ تمام شود و باعث بدنامی آن گردد. در بررسی‌های گذشته انجمن یوزپلنگ ایرانی در بافق، مشخص شده بود که بسیاری از

سرویس پژوهش: عبدالحسین رضایی پور - در اواخر مهرماه گذشته در تعدادی از روستاهای شمال منطقه حفاظت شده بافق شایع شد که یک قلاده یوزپلنگ در استخر آب روستای "مهدی آباد" غرق شده است. با مراجعه به محل مشخص شد که حیوان غرق شده یک گربه وحشی است نه یوزپلنگ! این اتفاق از دو منظر حائض اهمیت است. نخست اینکه مردم بافق به خوبی نسبت به یوزپلنگ حساس شده و مسائل مربوط به آنرا دنبال

آینده مبهم پلنگ ها در البرز مرکزی

گزارش علمی: باقر نظامی - منطقه گلستانک که منطقه امن منطقه حفاظت شده البرز مرکزی به شمار می‌رود، در دامنه شمالی آن قرار دارد. این منطقه سایت مطالعه انجمن یوزپلنگ ایرانی درباره خرس قهوه‌ای به مدت ۲ سال بوده است. این انجمن در مطالعات خود دیدگاه اکوسیستم‌نگر یا به عبارتی زیست بوم محور دارد و در کنار گونه هدف، تلاش می‌کند تا اطلاعاتی از سایر گونه‌ها نیز کسب کند. در این مطالعه نیز در کنار مطالعه بر روی خرس، اطلاعات و عکس‌هایی با ارزش از سایر گونه‌ها، از جمله پلنگ بدست آمد. محدوده امن گلستانک یکی از بهترین زیستگاه‌های پلنگ به شمار می‌رود و آثار متعددی از این گونه طی این مطالعه در این منطقه یافت شده است. زیستگاه‌های این گونه در این منطقه عمدتاً شامل مناطق صخره‌ای و جنگلی بوده و از مراتع بدون عارضه اجتناب می‌نماید. در مجموع، حداقل ۱۰ قلاده پلنگ برای محدوده البرز مرکزی شمالی برآورد می‌گردد.

پلنگ ماده بر سر لاشه گاو، منطقه امن گلستانک / عکس: دوربین تله‌ای

که یک گاو ۴ ساله را از پای درآورده بودند. براساس بررسی‌های صورت گرفته، گاو مذکور حداکثر تا ۱۰ روز پاسخگوی نیاز غذایی این خانواده پلنگ می‌باشد. این خانواده پلنگ در یک دوره ۷ هفته‌ای، ۷ دام اهلی را از اهالی روستاهای اطراف منطقه ربودند که شامل ۵ گاو و ۲ گوسفند بود.

بروز این وقایع به شدت موجب نارضایتی دامداران منطقه شده بود، لیکن موفقیت پلنگ ماده برای بزرگ نمودن دو توله تا سن یک سالگی و پشت سر گذاردن دوره حساس سال نخست که بالاترین مرگ و میر طی آن رخ می‌دهد، بسیار امیدوار کننده است.

متأسفانه، طی سال‌های اخیر، ۷ قلاده پلنگ توسط مردم محلی در بخش‌های شمالی این منطقه از پا درآمده اند که عمدتاً از طریق آغشته نمودن لاشه شکار آنها به سموم کشاورزی بوده است.

از ۱۴ لاشه طعمه یافت شده توسط تیم تحقیقاتی در بخش‌های مختلف منطقه که متعلق به مردم محلی بوده و توسط پلنگ از پا درآمده بودند، ۵ مورد سگ گله و مابقی عمدتاً گاو محلی بوده که خود مبین تعارض بسیار شدید میان پلنگ‌ها و دام‌های اهلی است.

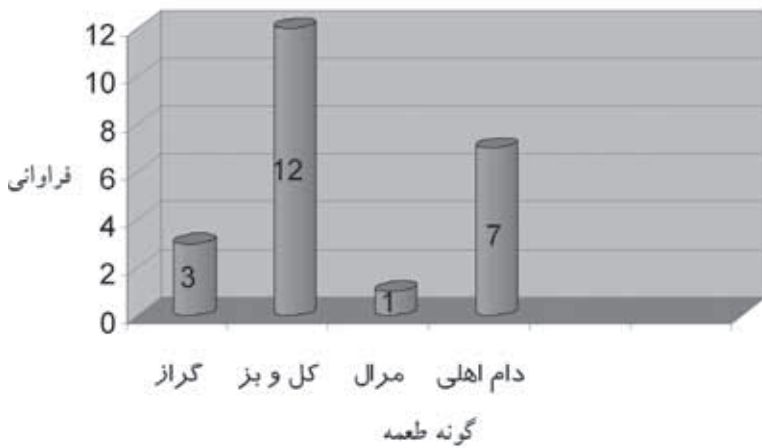
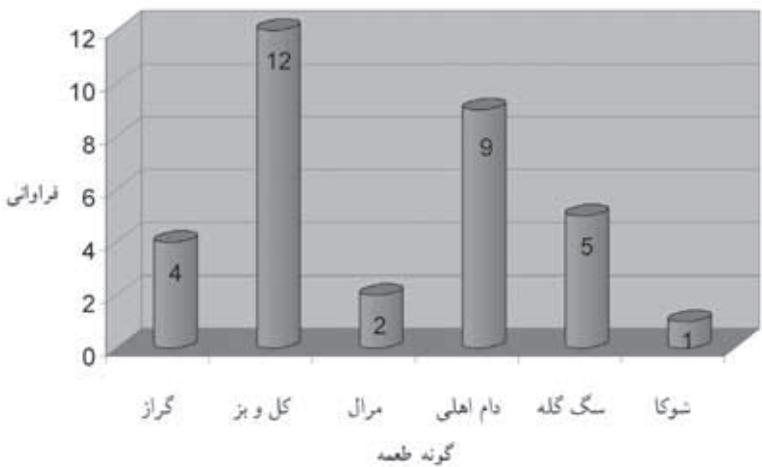
براساس بررسی‌های صورت گرفته، سالیانه حداقل بین ۱۵ تا ۲۰ رأس گاو متعلق

طی این بازدیدها، سرگین‌های متعددی از این جانور در بخش‌های مرتفع کاسه گلستانک یافت شد که محتوی بقایای مواد گیاهی، دام اهلی، کل و بز، گراز، مرال و جوندگان بود. در داخل کاسه، پلنگ‌ها عمدتاً در زیستگاه‌های کل و بز که مشتمل بر تمامی ارتفاعات اطراف منطقه می‌باشد، زیست می‌نمایند. در داخل جنگل، آن‌ها بیشتر از گرازها که جمعیت بالایی در داخل جنگل دارند، تغذیه می‌نمایند و همچنین به سراغ گوسفندسراها و گاوسراها نیز می‌روند.

در مجموع ۲۳ سرگین از پلنگ در این منطقه بدست آمده که نتیجه تجزیه و تحلیل آن‌ها به شرح نمودار ۱ می‌باشد. نکته جالب این نمودار، درصد بالای طعمه‌خواری پلنگ از دام‌های اهلی در منطقه امن گلستانک و مناطق پیرامونی آن می‌باشد. همچنین در این بررسی لاشه‌های جانوران مختلفی که به طور حتم توسط این جانور از پا درآمده اند، نیز ثبت گردید که به شرح نمودار ۲ می‌باشد.

همانطور که مشاهده می‌گردد، سگ گله نسبت قابل توجهی را در میان لاشه‌های یافت شده داشت که خود نشان دهنده علاقه شدید پلنگ به گوشت سگ می‌باشد.

در اسفند ۱۳۸۵، از یک پلنگ ماده همراه با ۲ توله یکساله‌اش در محدوده "منجیر" توسط دوربین‌های تله‌ای عکسبرداری شد

نمودار ۱: رژیم غذایی پلنگ بر اساس سرگین ها در گلستانک

نمودار ۲: لاشه طعمه های شکار شده توسط پلنگ

پلنگ‌ها به مردم محلی که عموماً چند گاو معدود بیشتر ندارند، بیش از ۶ میلیون تومان برآورد می‌گردد که بسیار قابل توجه است. از این رو، ضرورت دارد تا برنامه‌های پرداخت خسارت برای مردم محلی از سوی محیط زیست در نظر گرفته شود و در غیر این صورت پلنگ‌ها به سرعت نابود خواهند شد.

به اهالی روستاهای شمال منطقه مانند "چتن"، "کیکو"، "ناصرآباد"، "منجیر"، "سما"، "دشت نظیر" و... توسط پلنگ‌ها از پا در می‌آیند و بدون شک، حداقل ۱ یا ۲ پلنگ نیز هر ساله توسط مردم کشته می‌شود. با احتساب حداقل ۴۰۰ هزار تومان قیمت یک رأس گاو، خسارت مالی

کل و بز، منطقه امن گلستانک / عکس: فرهادی نیا

با محیط‌بانان

آقای محمد حسین زاده تنها، فرزند علی، متولد ۱۳۴۳، ۱۷ سال است که محیط بان مناطق حفاظت شده مختلفی در استان خراسان شمالی است. دشت‌های وسیع پناهگاه حیات وحش میاندشت و کوه‌های پارک‌های ملی سالوک و ساریگل شاید بیشتر از همه ما این محیط بان زحمت‌کش و

شجاع را می‌شناسند. فردی که هرگاه حادثه‌ای رخ می‌دهد اول از همه حاضر می‌شود، فردی که در هرکجا که باشد حیوانات آن منطقه احساس امنیت و آسایش می‌کنند. او خیلی راحت با ما گفتگو و به قول خودش درد دل می‌کند. اهل شهرستان اسفراین است و ۴ فرزند دارد که آن‌ها هم به طبیعت علاقمندند. پیش از آن که محیط بان شود شغل آزاد داشته و کارهای مختلفی انجام می‌داده است، مانند رانندگی بولدزر، لوله کشی و نقاشی ساختمان.

عاشق بیابان و طبیعت است. کار یک محیط بان را خدمت کردن صادفانه و حفاظت از آثار زیست محیطی هم از جنبه منابع طبیعی و هم از نظر حیات وحش در چهارچوب قانون می‌داند. به نظر او یک محیط بان باید علاقه‌مند به کارش باشد ولی از آن مهم‌تر باید بومی منطقه باشد تا مناطق را کامل بشناسد. وقتی از او می‌پرسیم از کارتان راضی هستید یا خیر، تازه درد دلش شروع می‌شود. به نظر او محیط‌بانی یعنی در کوه خوابیدن، از اسب و موتور افتادن، بی‌خوابی کشیدن، ساعت‌ها دنبال شکارچی رفتن، دوربین کشیدن در هوای گرم و سرد و...

او می‌گوید: "در کل، کاری که آدم علاقه داشته باشد برایش سختی ندارد، اما از واقعیت‌ها نباید فرار کرد. محیط‌بانی کار بسیار سخت و خطرناکی است. ارتباط با مردم باید جویری باشد که نه مردم را از دست بدهی و دشمن تراشی کنی و نه جویری رفتار کنی که مناطق از دست بروند. من در کل با خلافکار قانونی برخورد می‌کنم ولی در ایران همیشه برای مامورینی که کار می‌کنند و صادفانه خدمت می‌کنند دشمن زیاد است."

دیدن همه حیوانات او را خوشحال می‌کند. به نظر او همه جانوران زیبایی‌های خاص خود را دارند ولی بیشتر از همه از حرکت گله‌های قوچ و میش و کل و بز در دامنه و کوه‌ها لذت می‌برد. تا به حال در پناهگاه حیات وحش میاندشت ۴ بار یوزپلنگ دیده است. در واقع او و یکی از همکارانش و سرپرست منطقه بعد از ۱۰ سال برای اولین بار از یوزپلنگ این منطقه فیلم برداری کردند. ۳ بار دیگر طی گشت زنی بوده است.

تا به حال ۲۰ بار پلنگ را در پارک‌های ملی سالوک و ساریگل از فاصله‌های ۳۰ تا ۱۰۰۰ متری دیده است. او می‌گوید: "در ۷۰ سال در حالی که با اسب مشغول گشت‌زنی در منطقه بودم، به یک گله ۲۵ تایی قوچ و میش برخورد کردم که یک پلنگ در کمین آنان بود. من از فاصله حدود ۱۰۰ متری این صحنه را مشاهده می‌کردم. هم می‌ترسیدم و هم نمی‌خواستم این صحنه را از دست بدهم، هم پلنگ در دید من بود و هم گله قوچ و میش. خواستم جلوتر بروم که پلنگ متوجه حضور من شد و صحنه دنبال کردن را از دست دادم. حیف!"

او یک خاطره زیبا و جالب دارد. می‌گوید: "در سال ۷۲ همراه یک شکارچی پروانه دار ایرانی مقیم آمریکا در کمین شکار نشسته بودیم. حول و حوش ساعت ۴ بعد از ظهر یک گله حدوداً ۲۰ تایی قوچ و میش از جلوی کمینگاه ما رد می‌شدند. تا شکارچی آماده تیراندازی شد یک پلنگ به گله حمله کرد و درست به همان قوچی که مورد نظر شکارچی بود حمله کرد."

برای آقای حسین زاده که در سال ۱۳۸۴ به عنوان محیط بان نمونه استان خراسان شمالی برگزیده شده بود، آرزوی موفقیت و سلامتی داریم.

از گوشه و کنار کشور چه خبر؟

مرکز اطلاع رسانی فرماندهی انتظامی استان سمنان اعلام کرد: یک قلابه پلنگ در تصادف با تریلی در محور سمنان - دامغان (گردنه آهوان) تلف شد. پلنگ مزبور نر بوده و از جثه بزرگی برخوردار بوده است.

هفت بهله بالابان توسط اداره کل محیط زیست استان خراسان شمالی از شکارچیان مصادره گردید. این پرندگان شکاری ارزشمند که برای فروش در کشورهای عربی از بخش‌های شمالی این استان (راز و جرگلان) زنده‌گیری شده بودند، در زیستگاه‌های طبیعی خود رهاسازی شدند.

روسیه با حمایت وزارت منابع طبیعی خود، برنامه شش ساله‌ای را برای احیای جمعیت پلنگ‌های ایرانی در قفقاز شمالی شروع کرد. به زودی حصارهای حایل در پارک ملی سوخی برای ساخت محوطه مخصوصی نصب شده و پلنگ‌ها از باغ وحش‌های مختلف به سوخی منتقل خواهند شد. بچه پلنگ‌هایی که در این محوطه به دنیا می‌آیند، پایه‌گذار جمعیت جدید در روسیه خواهند بود.

مدیر کل اداره کل محیط زیست استان تهران اعلام کرد: "با شروع فصل سرما و بارش‌های برف پاییزی در ارتفاعات، تعداد زیادی از جانوران وحشی به حاشیه مناطق مسکونی و جاده‌ها و مزارع کشاورزی پناه آورده‌اند. لذا ضمن هشدار به ساکنین روستاهای حاشیه مناطق حفاظت شده و پارک‌های ملی خجیر و سرخه حصار از آن‌ها درخواست نمود تا از ریختن غذا برای جانوران به شدت خودداری نمایند." بزرگیان افزود: "ماموران سازمان حفاظت محیط زیست در صورت نیاز راسا مشکل کمبود مواد غذایی آن‌ها را مرتفع نموده. لذا دادن غذای دستی علاوه بر آنکه از جهت مدیریت حیات وحش صحیح نمی‌باشد، باعث مسمومیت یا بدغذایی برای حیات وحش می‌شود. از طرفی حضور حیوانات گوشتخوار نظیر گرگ، پلنگ و خرس در اطراف روستاها احتمال آسیب رسیدن به ساکنین را به همراه خواهد داشت."

اداره کل محیط زیست استان اصفهان، در اقدامی ارزشمند "اطلس مناطق حفاظت شده" این استان را منتشر نمود. این اطلس که مشتمل بر اطلاعات مناطق تحت مدیریت این اداره کل (به دو زبان فارسی و انگلیسی) و نقشه‌های آن‌ها است، دارای مجموعه‌ای از بهترین تصاویر حیات وحش این استان است. علاقمندان می‌توانند برای تهیه این اطلس با اداره کل محیط زیست استان اصفهان تماس حاصل نمایند.

بعد از ۸۰ سال گوزن زرد ایرانی به زادگاهش در ایلام بازگشت. مدیر کل محیط زیست ایلام گفت: به منظور احیا و حفظ نسل گوزن زرد ایرانی ۱۰ راس از این گونه نادر جهانی در منطقه تونل رنو در کوه‌های زاگرس استان ایلام رهاسازی شد. شایان ذکر است که در پارک ملی خجیر و پناهگاه حیات وحش قمشلو اصفهان نیز محدوده‌هایی برای رهاسازی و نگهداری از گوزن زرد محصور شده و در انتظار این جانور می‌باشند!!!

لاشه بیش از ۷۲ قطعه دلفین در سواحل کوه مبارک خلیج فارس، منطقه جاسک پیدا شد. علت دقیق مرگ و میر دلفین‌ها تحت بررسی است. گفتنی است ۷۹ قطعه دلفین نیز، دوم مهرماه سال جاری در نواری ۱۳ کیلومتری در منطقه حد فاصل کلیبرک تا بیاپی بندر جاسک تلف شدند. دلفین‌های تلف شده سری اول از نوع معمولی و بینی بطری و نمونه‌های تلف شده سری دوم از نوع نواری بودند که گونه نواری برای اولین بار از خلیج فارس گزارش شده است.

یک خرس قهوه‌ای از گونه‌های حمایت شده، در منطقه تخت مینودشت در استان گلستان بر اثر تصادف و بعد از آن تیراندازی، از پای درآمد. جهانشاهی معاونت محیط انسانی اداره کل محیط زیست استان گرگان، ادامه داد: بعد از یک ساعت که ماموران محیط زیست به محل رسیدند، حیوان بر اثر ضربات متعدد تبر بر روی جمجمه و سر از میان رفته بود. شدت ضربات به قدری شدید بوده که سر خرس شکسته شده بود. دست و پای این خرس نیز قطع شده بود.

اداره کل محیط زیست استان گلستان، یک قلابه پلنگ را پس از مداوا و گذراندن دوران نقاهت رهاسازی کرد. این پلنگ که به سبب بیماری به منطقه کمپینگ گلزار در پارک ملی گلستان پناه آورده بود توسط مامورین گارد اجرایی پارک جهت مداوا به اداره کل حفاظت محیط زیست در گرگان انتقال داده شد. پلنگ مذکور پس از بهبود وضعیت جسمی، به زیستگاه خود منتقل و رهاسازی گردید.

به دیدن زیبایی های آسمان شب بیایید

MEADE

WILLIAM OPTICS

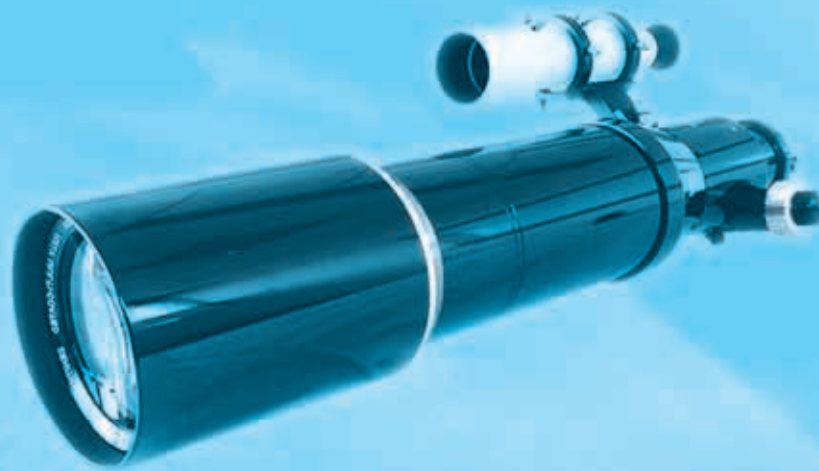
Sky-Watcher

CELESTRON

ORION
TELESCOPES & BINOCULARS

بزرگترین عرضه کننده دوربین های طبیعت گردی
تک چشمی و دو چشمی

فروشگاه علاقه مندان به نجوم و فضا
و دوستاناران حیات وحش

آسمان شب یارسه
www.telescope.ir
info@telescope.ir

نشانی موسسه:

تجربش - مرکز خرید تندیس - طبقه ۴ - واحد ۴۱۲ و ۴۱۳ / تلفن: ۲۲۷۳۲۱۸۲ - ۲۲۷۳۲۱۸۱

نشانی فروشگاه:

تهران - بالاتر از میدان ونک - تقاطع میرداماد و ولیعصر - مجتمع کامپیوتر پایتخت - طبقه دوم - واحد ۲۰۲ / تلفن و فکس: ۸۸۶۶۰۸۸۶ - ۰۲۱

◆ بهکده رضوی زیستگاه احتمالی یوزپلنگ ◆

سر ویس پژوهش: محمد صادق فرهادی نیا- منطقه شکار ممنوع بهکده رضوی واقع در مجاورت منطقه حفاظت شده قرخود و پارک ملی گلستان، حاشیه‌ای‌ترین زیستگاه یوز ایرانی به شمار می رود که در فاصله کمتر از ۵۰ کیلومتری مرز ایران و ترکمنستان در استان خراسان شمالی واقع شده است. این منطقه از دیرباز یکی از زیستگاه‌های این گونه در کشور به شمار می‌رفته ولی کمتر تلاشی برای ثبت یوز در آن صورت گرفته است.

در سال‌های میانی دهه ۱۳۶۰ یک قلاده یوز از فاصله نزدیک توسط مهندس جوراچیان در این منطقه مشاهده شده است. همچنین در سال‌های اخیر، تلاش‌هایی توسط آقای هرمز اسدی و همچنین کارشناسان ادارات کل محیط زیست استان‌های گلستان و خراسان شمالی برای کسب اطمینان از وجود آن صورت گرفت. مستندترین گزارش مربوط به مشاهده یوز در زمستان ۱۳۸۱ است که ۲ قلاده یوز بالغ در میان برف سنگین به مدت یک ساعت مشاهده شدند. همچنین، در اوایل مهرماه سال جاری نیز یک یوز توسط یکی از اهالی بهکده رضوی مشاهده گردید.

از تابستان سال جاری، انجمن یوزپلنگ ایرانی با همکاری اداره کل محیط زیست استان خراسان شمالی مطالعه ای را برای بررسی وضعیت این گونه در این منطقه آغاز نمود. در ابتدا، پس از جمع آوری مشاهدات گذشته و کسب اطمینان از صحت آن‌ها، محدوده بالقوه زیست این جانور تعیین گردیده و سپس اقدام به نصب دوربین‌های تله ای گردید. همزمان، مطالعاتی درباره وضعیت خرگوش به عنوان یک غذای مهم یوز در این منطقه در حال انجام است تا از طریق نمونه‌برداری سیستماتیک در قالب کوادرات‌هایی به نمایه‌ای از فراوانی نسبی این جانور در بخش‌های مختلف منطقه رسیده شود. شایان ذکر است که این منطقه دارای جمعیتی بالغ بر حدود ۱۵۰ رأس آهو بوده و در کنار آن،

آهو (بالا) و گراز (پایین)، منطقه شکار ممنوع بهکده رضوی / عکس‌ها: دوربین تله‌ای

جمعیت‌هایی از قوچ و میش و کل و بز را در خود جای داده است. خرس قهوه‌ای و پلنگ نیز از دیگر گونه‌هایی هستند که در کنار مطالعه روی یوز، مورد توجه قرار دارند. در حال حاضر ۵ دستگاه دوربین تله‌ای در بخش‌های مختلف منطقه در حال کار بوده و در برداشت اول تنها تصاویری از گراز، خرگوش و آهو به ثبت رسید. طی پروژکتورکشی‌های شبانه نیز آهو، خرگوش، روباه، گورکن و گربه وحشی مشاهده گردید. پیش از شروع مطالعه درباره یوز در این منطقه، علی‌الفتی از اعضای انجمن موفق به تهیه فیلمی کوتاه از یک پلنگ بالغ در این منطقه شده بود.

یوزنامه

یوزنامه خبرنامه داخلی انجمن یوزپلنگ ایرانی است که برای اطلاع رسانی پیرامون فعالیت‌های این انجمن درباره یوزپلنگ و سایر گونه‌های حیات وحش در کشور تهیه و توزیع می‌گردد. نهایت تلاش هیأت تحریریه بر آن است تا این خبرنامه را به صورت فصلنامه در اختیار دانشجویان، اساتید، کارشناسان، مدیران، محیط بانان و علاقه مندان قرار داده و در این راه، نیازمند همیاری و همفکری شما هستیم.

سردبیر:

فاطمه حسینی زورائی

ویرایش ادبی:

نازنین نظری فردوس

صفحه آرایی:

حمید رضا میرزاده

همکاران این شماره:

مرتضی اسلامی دهکردی

نریمان اسماعیلی

کامبیز برادرانی

محمد بهشتی زواره

احسان جنتی

اصغر حسین زاده

عبدالحسین رضایی پور

محمد صادق فرهادی نیا

احسان محمدی

باقر نظامی

یعقوب نوری

انجمن یوزپلنگ ایرانی، یک سازمان غیردولتی زیست محیطی، مستقل و غیرانتفاعی است که از سال ۱۳۸۰ برای حفظ آخرین بازمانده‌های یوزپلنگ ایرانی فعالیت می‌کند. اهداف این انجمن عبارتند از:

- ۱) مطالعه و تحقیق در مورد ۵ گوشتخوار بزرگ جثه ایران و زیست بوم‌های مرتبط با آن‌ها؛
- ۲) تنویر افکار عمومی به منظور ارتقای سطح آگاهی جامعه در مورد محیط زیست، حیات وحش و گوشتخواران بزرگ جثه؛
- ۳) ارائه راهکارهای کاربردی به منظور کاهش تعارض میان مردم محلی و گوشتخواران بزرگ جثه، به خصوص یوزپلنگ؛
- ۴) حفاظت از گوشتخواران بزرگ جثه و زیستگاه‌های آن‌ها، به ویژه یوزپلنگ.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد انجمن و فعالیت‌های آن با ما تماس بگیرید:

تلفن/فکس: ۰۲۱) ۸۸۰۰۵۹۲۶

همراه: ۰۹۱۳۳۱۳۰۷۵۶ - ۰۹۳۲۹۰۸۲۷۶۴

نشانی پستی:

تهران، صندوق پستی ۱۴۱۵۵-۸۵۴۹

نشانی دفتر: تهران، خیابان کارگر شمالی، روبروی مرکز قلب،

خیابان شکرالله، پلاک ۵، طبقه دوم، واحد ۵

پست الکترونیک:

info@iraniancheetah.org

وب سایت:

www.iraniancheetah.org

انجمن یوزپلنگ ایرانی

تعدادی محدود، از

انواع دوربین تله ای در

اختیار دارد. علاقه‌مندان

می‌توانند جهت خرید این

دوربین‌ها از طریق تلفن

و Email با انجمن تماس

حاصل فرمایند.

انجمن یوزپلنگ ایرانی از کلیه شرکت‌ها دعوت می‌کند تا با استفاده از تصاویر جانوران و گیاهان ایران در بسته‌های خود در جهت شناخت حیات وحش کشور به هم میهنان عزیز کمک کنند. کلیه شرکت‌ها اعم از تولیدی، خدماتی، مسافرتی و ... می‌توانند با چاپ تصاویر، اسامی و یا یک مطلب کوتاه در مورد حیات وحش کشور، گامی موثر در این حرکت ملی بردارند.

شرکت‌های محترم برای تهیه تصاویر و مطالب می‌توانند به وب سایت انجمن به آدرس www.iraniancheetah.org مراجعه کرده و یا از طریق تلفن با انجمن تماس حاصل فرمایند.